

DÜŞE YAZMAK *

Öğr. Gör. Erdem Gedikli¹

*1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze
Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi
SDÜ, 7-10 Nisan 2004, Isparta

GİRİŞ

Tarihin nesnel ve olgunluğu yönteminden, Türkiye'nin bugününe bakmak için Tanzimat dönemine gönderme yapmak o dönemi irdelemek gereklidir. Tanzimatla başlayan batılılaşma süreci Osmanlı'nın her sektörüne olduğu gibi eğitimine de damgasını vurmuştur. O batılılaşmadır ki Osmanlı'nın çöküşünü de hızlandıran sürecin başlangıcını oluşturmuştur. Kendi eğitim sistemini revize edemeyen Osmanlı, körü körüne batıya bağlanaşmasının semeresini, gerek yönetimini, gerekse mutlakiyetini yitirmekle ödemiştir. Ödediği içindir ki bugün tarih şeritlerinde 13. yy'dan başlatılıp 20. yy'la imlenen ibretlik derslerini okuyup anlatacağımız bir uygarlık serüveni olarak yer almaktadır.

Cumhuriyetimiz 80 yıllık siyasal, toplumsal, ekonomik, kültürel yeniliklerin kurumsallaşmasını sağlayarak, hukuksal yanıyla da toplumun yadsıyamadığı bir değişimi egemen kılmıştır. Günümüzün sınıai ve bilimsel ilerleyişi, geçmiş uygarlıkların ve imparatorlukların uğrattığı veya uğradığı dehşetin çok çok üstünde oluşu nedeniyle küresel bozulmaları da beraberinde getirmiştir. Tarımdan sanayiye, oradan bilgi toplumuna ulaşılmışlığın, teknolojik ve sosyal gelişmişliğin satın alındığı bir sürecin "yeni dünya düzeni" nin içindeyiz artık. İnsanın doğaya egemen oluşunun altındaki bilimsel güç ve yarattığı teknoloji, buluş ve ilerlemeciliğimizin modern sefaletiyle örtüşmektedir.

1946' dan sonra batılı ve "küçük Amerika" lılık uğruna toplumumuzu köleleştirerek yer üstü ve yer altı kaynaklarımıza sahip olmaya yeltenenlerin izlediği en kolay yol dil, kültür ve sanat alanlarını dikte ettirtmeleridir. Bunun sonucunda uğradığımız "akültürasyon"un, "dahili ve harici bedhahların" ekonomik ve siyasal baskılarıyla da dayatılan "dışa bağımlılığın" artması, vahşi kapitalizmin çarkında "kimliksizleştirme" operasyonu ile örtüşmektedir. Bu örtüşme sanatın afişe edilerek reklam ve promosyona alet edilmesine, metalaşmasına ve kültür emperyalizminin yoğunlaşmasına ivme kazandırmaktadır.

Ulusların bir olgusu olan ulusal kültür, toplumlarının sınıfsal nesnelligidir. Üretimler tüketime maddi bir nesne sağladığından, nesneye duyulan gereksinme de nesnenin algılanışından doğacağından, tüketim toplumunun talebi de doğal olarak nesne olacaktır. Sanatın nesnesi insanın "güzel" den haz alan bir izleyici kitle yaratması ise üretim özne için bir nesne, nesne için de özne içeriyor demektir. Bugünkü üst kültür yaşamımızın Cumhuriyetimizin ilk çeyreğinde oluşturulması eğitimin kurumlaşma ve esaslarıyla o dönemin nesnelligidir. Öznesi ise ulus toplum olabilme bilincimizdir.

¹ Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Öğretim Görevlisi

Cumhuriyetimizin kurucularının birincil eğitim anlayışı; kısa sürede çok sayıda insanı yeni hayat tarzına, devrimlere kazandırmak amacını taşıyordu. Bu nedenle ilköğretimin amacını; temel yurttaşlık bilinciyle donatılı, cumhuriyet değerlerini benimsemiş yurttaş yetiştirilmesi olarak belirlemişlerdir. Ulusal kimlik, Atatürk ulusçuluğunu anlamakla, onu yaşamakla kazandırılacaktır. Ulus olma bilincimiz, her anlamda güdükleşmeye ve irticaya, dolayısıyla eğitimimizin yozlaşmasına seyirci kalmamayı gerekli kılmaktadır. Bugün devinışsel, duyuşsal, bilişsel ve işitsel duyarlılığımızın geldiği “düzeysizlik” 80 yıllık cumhuriyetimizin son 45-50 yılı içermesi müzik eğitimimiz ve eğitimcimiz açısından üzücü bir durum olsa gerek.

I. TARİHSEL SÜREÇTE OKULLAŞMA ÇABALARIMIZ

Cumhuriyetimizin ilk yıllarında gerçekleştirilen müzik politikalarını başarılı kılmanın yolunun eğitimde ve eğitimci yetiştirilmesinde olduğunun bilinci okullaşmayı zorunlu kılıyordu. Cumhuriyetimiz kurulduğunda müzik ve sanatla ilgili iki okul vardı. Biri “Darül Elhan” yani konservatuar, diğeri de “Darül Bedayi” dir, yani şehir tiyatrosu. 1923’ de konservatuar belediyeye bağlandı. Müdürlük görevini üstlenen Musa Süreyya Bey, Batı ve Doğu müzikleri olmak üzere iki bölüm açmayı düşünüyordu. Batı bölümünde; çalgı, şan eğitiminin yanı sıra, müzik tarihi, teorisi, armoni, kontrpuan, orkestrasyon, kompozisyon, koro ve orkestra dersleri, Doğu bölümünde ise; çalgı, müziğimizin tarihsel teknik gelişimi, esasları ve geleceği öngörülüyordu. Bu eğitim programı H.Sadettin Arel, Rauf Yekta, Zeki Üngör, Muhittin Sadık ve Veli Bey tarafından uygulanacaktı. 1926’da Darül Elhan konservatuar adını aldı ve batı müziği esasına dayalı program yürütülmüş, Doğu bölümü de kapatılmıştır.

Ankara’nın “eğitim kurum ve programlarının belirlenmesi” görevini üstlenip Bakanlığın onayını zorunlu kılmasından sonra 1927’de konservatuar “pratik ve teorik eğitim” yapan meslek okulu olmuştur. 1924’ün 1 Eylül’ünde Vasıf Çınar Beyin Eğitim Bakanı olduğu dönemde Batı müziği öğretecek öğretmenler yetiştirmek amacıyla “Musiki Muallim Mektebi” kurulur. Bu okula Zeki Bey müdür olarak atanır. 1927’de Darül Elhan’da Türk müziği eğitimi yasaklanır. 1934’de bu yasak kalkar. Atatürk, Meclisimizin 4.dönem 4.yıl açılış konuşmasında müziğimize olan eleştirel bakışını dile getirmiştir. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya’ nın Türk müziğini radyolardan yasaklatması sonucu, Abidin Özmen’in Bakan olduğu dönemde, O’nun başkanlığında “Musiki İnkılabı” nı gerçekleştirmek için H.Sadettin Arel, Rauf Yekta, Zeki Üngör, Muhittin Sadık ve Veli Bey’lerle toplanırlar.

Dönemin ayrıcalıklı yegane okulu “Ankara Devlet Konservatuvarı” dir. Batının “yüksek kültür varlığı değerini taşıyan müziğinin de bilimsel olarak ele alınması” gerekiyordu. Bunun da ilk yolu müzik öğretmeni yetiştiren bir okul açmaktı. O zamana dek verilen müzik eğitimi “alay” lılarca veriliyordu ve alaturkaydı. 1924’ te Vasıf Çınar’ın bakanlığı, Zeki Bey’in de başkanlığında orkestra ve bando üyelerinden sağlanan öğretmen kadrosu ile 12 öğrencisiyle öğretime başlandı. 1925’de okula bütçe sağlanarak öğrenci sayısı 40’a ulaştı. 1927-28 eğitim öğretim yılında da 71 kişi okulda eğitim görüyordu. Okulun öğretim kadrosunu güçlendirmek için Avrupa’ ya gönderilen öğretmen adayları dönüşlerinde öğretmen olarak çalışmaya başladılar. 1928’ de donanımı - dönemin durumuna göre-

yeterliydi. 1930'da eğitim 6 yıla çıkarıldı. Cumhuriyetimizin aydın kurucuları en köklü değişiklikleri müzikle yapmak istediler. Halkın asırlardır duyageldiği teksesliliği çoksesliliğe yöneltmek meclis iradesinin yasalaştırmasıyla uygulanamazdı. 1923-1933 arası siyasal-ekonomik sorunlar, küresel krizler müzikte yapılması istenen değişikliklerin bir anlamı olmasının temelinde uygarlığı değiştirme kararlılığının olması yatmaktadır. Çoksesliliğin yerleşmesi için okullaşmanın gerekliliğine inanan Atatürk ve yoldaşları dönemin sanatçılarını ve müzikle ilgili okulları devrimin ve dönemin ayrıcalıklı evlatları olarak içselleştirmişlerdir.

Atatürk her yıl TBMM' nin açılışında yapılanları ve yapılacak olanları anlatırdı. 1934 yılındaki o ünlü konuşması bu düşeyazmalardan sadece biridir: “Arkadaşlar; güzel sanatların hepsinde ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu yapılmaktadır. Ancak burada, en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk müziğidir. Bir ulusun yeni değişikliğine ölçü musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün dinletilmeye yeltenilen müzik yüz ağartacak değerde olmaktan çok uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal ince duyguları, düşünceleri anlatan, yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce, genel son müzik kurallarına göre işlemek gerektir. Ancak bu güzeyde Türk ulusal müziği yükselebilir, evrensel müzikte yerini alabilir. Kültür işleri Bakanlığının buna değerince özen vermesini, kamunun da bunda yardımcı olmasını dilerim.” der.

Batıdan azımsanmayacak sayıda müzik adamı davet edilir. Gelenlerin yaptıkları inceleme ve araştırmalarının ana fikri şudur. “Yeni Türk müziğine temel olanın, geleceğin halk müziğinde olduğunu ve Türk bestecilerin halk müziğiyle ilgilenmelerinin yararının çok olacağı”dır. Derleme çalışmaları için de Almanya'dan gerekli araç-gereç getirtilmiştir. Ülke dışından davet edilerek ülkemize gelen müzik adamlarına hazırlattırılan raporlar “Ulusal müzik yaratma” olgusunu temel alır. Buradan hareketle geleneksel müziklerimiz ve başka kültür müzikleri irdelenmemiş, bu çok kültürlülüğün araştırmaları, incelemeleri, sistemleri sanatsal ve bilimsel bir zeminde yapılamamıştır. Bu tür çalışmalar “alaylı”larca yapılmış, bu konuda eğitim almış kişiler yapılanları “alay”a almışlardır. Bunun sonucu olarak da Türk Müziği Konservatuarları doğmuştur. Kırsalın kente göçünün hızlandığı ve yeni yaşam tarzlarının oluştuğu süreçte provensal kültür arabeskleşmeyi de beraberinde getirmeye ve biriktirmeye başlamıştır.

Cumhuriyetimizi kuranlar “bütünsel kalkınma stratejisi” ile ümmetin ulusa dönüşümünü “insan yetiştirme davası” ile gerçekleştirilebileceğinin kanıtını; “tevhidi tedrisat” ile zorunlu ilköğretimde gördüler ve yasa çıkartarak uyguladılar. Osmanlı'nın ekonomik tükenmişliğinin ardından kurulan ve yaratılan bütçe desteği ile her alandan birçok öğrencinin batıya gönderilişi, Merkez Bankası, Halkevleri, Türk Dil ve Tarih Kurumu, demiryolları, fabrikalar, Gazi Eğitim Enstitüsü, müzeler, kadının sosyal statüsündeki değişiklikler ve soyadı kanunu “ulus” olmanın kıvılcımlarıydı.

Merkezi bir eğitim anlayışıyla hükümet ve MEB; öğretmen yetiştirme, programlama, öğretmen temininden sorumluydular. Yurttaşlık bilincini ilköğretimin amacı sayan aydınlarımız tüm sıkıntılara rağmen sorunları aşma becerisini gösterdiler. Öğretmen yetiştirme sistemimiz 1930'lardan sonra

sağlam temellere oturdu, öğretmenlik mesleği saygınlık kazandı. Öğretmen yetiştirme çabası evrensel, laik, hümanist ve pozitivist anlayış ve uygulamalarının “ulusal bilinç” yaratımı temeline bağlanmıştır. Kentsel yaşamın olanakları, kırsal alanla hemen hemen aynı nitelikleri taşıyordu. Eğitimin kırsal alandaki insanların bilgi beceri ve bilinçlenimiyle cumhuriyete olan katılım ve katkısını artırması düşüncesi Köy Enstitülerinin kurulması olgusunu yarattı. Ortaöğretime öğretmen yetiştirmek için Ankara’da Gazi Eğitim Enstitüsü, Lise öğretmenliği içinse İstanbul’da Yüksek Öğretmen Okulu kuruldu. Bu iki kurum o dönemin özelliklerine göre sayıca az ama nitelikli öğretmenler yetiştirmiştir.

1950’lerde “bütünsel kalkınma stratejisi” terk edilip savaşın ertesindeki ekonomik, teknolojik gelişmeler bizi de etkilemiş, sayısal açıdan az olan öğretmen sayısı eğitimsel sorunları da katlayarak nitelik yönünden olumsuzlukları da artırmıştır.

Kırsal alandaki insanları kalkındırıp, bilinçlendirmek, ulusal hedeflere göre bilgi ve beceriye sahip olmalarını sağlamak için rehberlik-önderlik yapacak insan gücünü yine kırsaldan seçip yetiştirmek, kuramsal eğitimi iş-beceri eğitimiyle de desteklemek için “Köy Enstitüleri” kuruldu. Başarıyla yürütülen bu çalışmalar 1954 yılında ilköğretmen okulları adını alarak yeni bir sürece sokuldu.

Halkevleri cumhuriyetimizin kültürel, sekülerleşme ve çağdaşlaşma politikalarının özgün kuruluşları olarak doğdu. Bir kültür merkezi, yeni yaşam tarzının benimsenip kavranması için katılım yararlanabileceği sivil bir kurumdu. Halkevlerinde birçok kollar vardı. Bunlardan biri de “Güzel sanatlar” dı. Bu kollar resim, müzik, bando, derleme, notalama, radyo ve gramofonla yeni müzik zevkinin yayılması için çalgı kursları gibi etkinlikler sunuyorlardı. “Eğitim ve öğretimde uygulanacak yöntem, bilgiyi insan için gereksiz bir süs, bir baskı aracı ya da bir uygarlık zevkinden çok yaşamda başarıya ulaşmayı sağlayan işe yarar ve kullanılabilen bir aygıt durumuna getirmektir” diyen Atatürk’ün ve o dönemdeki çalışma arkadaşları olan bakanların, eğitimcilerin, ve bir avuç müzik emekçisinin, eğitim sisteminin temelinde yaparak, yaşayarak öğrenme ve öğretmenin yanında, sağlıklı ve niteliklilik esasına dayanan bir istihdam, eğitimin idareciliğinde bulunan eğitilmişler oligarşisine karşı da çalışarak, üreterek kültürleşmeyi düşlerine yazıp uyguladılar.

II. MÜZİK EĞİTİMİZİN TARİHSEL ARKA PLANI

1950’lerden sonra, başarıyla uygulanan modeller geliştirilmemiş, nicel ve nitel geliştirmeler sağlanamamıştır. Eğitimin sanayileşme, ekonomi, demografi ve coğrafi bağlantısı içindeki insan gücünün programlanması anlayışı terk edilmiş, 1950 sonrası yönetim ve yöneticileri kendilerini eğiten geliştiren sisteme başkaldırmışlar, eğitimin de, öğretmenin de saygınlığının azalmasına neden olmuşlardır. Bireyin kişiliğini geliştirici, araştırmacılığa ve yaratıcılığa yöneltici bir eğitim ve öğretim anlayışının bugün bile egemen olmadığı eğitim sistemimizde yabancı dil ile birlikte müzik öğretimi ve eğitiminin ulaştığı boyut yabancıya olan hayranlığı da güçlendirmiştir.

Cumhuriyetimizin 1923-1950 sürecinde yabancı uzmanların ÷lkemize olan ilgisi ve o dönemin yöneticilerinin onlara kucak açışı ile gelen uzmanların bilim, k÷ltür ve sanat alanında bıraktıkları anlamlı izler bugün hala silinmemiştir. 1923-46 yılları “eğitim reformu” yıllarıdır. Ne yazık ki bu süreçten sonra iktidara sahip olanlar bu reformu sistemli ve bilinçli olarak “deforme” etmişlerdir. Bu deformasyon hala sürdür÷lmektedir.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde çoksesli müzik anlayışının kişisel ve kurumsal desteklerine rağmen alaturkacılığımıza yenik düşmesinin çok partili döneme rastlaması daha da üzücü olsa gerek. Konservatuarların üniversiteye bağlanması, İlköğretim öğrencilerinin “üniversite öğrencisi” statüsüne kapsandırılması, her türlü makam ve unvanın üstünde olan sanatın emekçi ve ustalarına sanatçı denmesi gerekirken, 82 yasası ile profesörleştirilmesine çoğu sanatçı ve aydınlarımızın tepki koymaması ne üzücü (Kongar 1993).

Toplumların örgütlenmiş kurumlarından olan okullar, toplumsal yaşamı olumlu ya da olumsuz olarak etkiler. Okulların etkisizleştirildiği sistemler nicel sonuçları itibariyle ne kadar çok “diplomalı” insan yetiştirmiş olurlarsa olsunlar bilimsel, sanatsal dahası yaşamsal anlamda bağımlılışmanın ve yozlaşmanın temelini oluştururlar. Bilimin, sanatın ve yaşamın ithal edilimi yoluyla toplumun, küreselleşmenin içinde piyon olması süreci olanca hızıyla devam etmektedir. Piyon olmamak için bağımsız, yerel ve evrensel değerleri bilimsel ve sanatsal işlevselliklerle bezeyip uygarlığın gerektirdiği yaşamalara ulaşmak gerek. Strasbourg Üniversitesi Türkoloji kürsüsü başkanı Prof. Paul Dumont 13 Nisan 1997 tarihli Cumhuriyet gazetesinde şöyle diyor: “... Bence Türkiye'nin en önemli sorunlarından birisi bugün eğitim sorunudur. Eğitimin içeriğini değiştirmek gerekiyor. Mustafa Kemal'in Türkiye'sinin eğitim sistemine çok olumlu gözle bakmaya başladım. O tür bir eğitim son derece ilerici. Bence o eğitim bugüne uyarlanabilirse çok iyi olurdu.”

III. TÜRKİYE'DE MÜZİK EĞİTİMİNDEN BEKLENTİLER

Müzik eğitiminden ne bekliyoruz? Bugün müzik eğitimi alan, veren ebeveyn ve bireylerin beklentileri neler? Ebeveynler; mesleği, kendini kurtarma, bireyler; iyi ve çok para kazanma süreci olarak görmektedirler. Yönetenler de; eğitilmiş bir toplumun ÷lkeyi daha iyiye götüreceği umusundadırlar. Oysa öğretmenlerimiz gerekli bilgi ve beceriyle donanarak, kişilikleriyle olgun ve yetkin bir hedef için çalışmalıdırlar. Sadece iyi iş, çok para yaşam için gereken bir nicelik ve niteliğin önc÷lü olmamalıdır.

Okullarda birçok öğrencinin kolayca hazmedeceğini sandığımız eğitim programları ders bazında ele alacak olursak pek de iyi verilmiş sayılmaz. Eğitim programları bitirilse bile yıl sonunda o derslerden akılda kalanlar sayılıdır. Yaratıcılığı, düş gücüyle eylemleştiren söylemleştiremediğimiz müddetçe verdiğimiz eğitim tamamen bir formalitedir. Eğitimin kalitesi eğitime müdahil olanların sayısal çokluğuyla değil, bireyin düzeyinin yetişmiş ve yetiştirilişinin bizatihiliğinde aydınlanımı ve aydınlatılmasıyla ölç÷lmeli.

Birey her şeyi öğrenme merakı ile dolu olduğundan sorar, araştırır merakını gidermek ister. Toplum ve aldığı eğitim bu bireysel merakı gidermiyor, üstelik köreltiyorsa sorgulama, araştırma ve çalışma biter; böylece “dogmatizm” ve “değer yargıları” ile “ezberci” ve “kuzu” gibi bir toplum yaratılmış olur. Müzik eğitimi de “merak edileni” değil “müfredatı” tamamlama enformasyonu olarak işlendiğinden, tek yönlü iletişimin sonucunda tam bir “öğrenme” gerçekleşmemektedir. Bilgiyi işlemenin yolu öğrenmekse, yöntem ve etkinlikleri bilginin işletimine dayalı yaratıcı etkinliklerle iletişimi gerçekleştirmemiz gerekmektedir. Okulda öğrenileni yaşadığı toplumun diliyle anlatamayan, yorumlayamayan bir öğretmen bilgi kaynağını sadece ders kitabına dayandırıyor ise öğrencinin eğitilmesine tutarlı bir kanıt oluşturamıyor demektir.

Eğitim verdiğimiz öğrencilerimizin müzik zevkini, kulaklarını, seslerini kullanmalarını ve ritmik duygularını geliştirebildik mi? Müziği içlerinden geldiği gibi tanımlamalarını sağlayabildik mi? Müziği sosyal ilişkilerinde kullanabilmesinin yollarını gösterebildik mi? Önemli birkaç besteci dışında Türk bestecilerini tanıtırıp, eserlerinden örnekler dinletebildik mi? Müziğin başka derslerle de ilişkilendirilebileceğini aktarabildik mi? Müziğin niteliklerini yaşamla örtüştürebildik mi? Bunun gibi nice sorular sorulabilir. Elbette bunları gerçekleştiren öğretmenlerimiz de vardır. Öğrencinin müziksel algılama yeteneklerini çeşitlendirerek, sadece blok flüt çalma ve çalınan ezgileri söyleme alışkanlıklarından kurtulumu sağlanmalıdır. İyi bir öğretmenin, iyi bir öğretme ve öğrenme gerçekleştirebilmesi için öğrencilerine;

- Dinlemeyi, dinletebilmeyi, okutup, okuduklarını anlattırıp yorumlatabilmeyi,
- Görmesini değil, duyup düşünebilmesini sağlamak, uygulamayı ve uygulamaları ödüllendirmeyi ve ödüllendirtmeyi,
- Örnek olmayı, iyi örnekleri ayırt edebilmeyi, neden sonuç ilişkisini kurdurtabilmeyi, nedenlerini anlamasını sağlamak, sonuçlar üstüne değerlendirme yaptırtabilmeyi,
- Konu ve konulara duyuşsal eğilimi, bireyin düşsel ve bedensel gücünü kullandırabilmeyi,
- Kendi kendine öğrenip, sorun çözdürtebilmeyi, kendini geliştirebilmesi için sürekli çalışmalarla yenileyip aşabilmeyi,
- Öğrettiklerinin, yararlı ve kullanılabilir olduğu bilincini sağlamak gerekmektedir.

Toplumsal yaşamın odağını oluşturan insanın, tüketen ve tüketilen bir varlık olarak metalaştırılması, okullarda verilen eğitimin gerektirdiği gibilikleri, kendi değer yargılarını dayatma, eğitimin eğitimciliğin erdemi değildir. Eğitimi, eğitimciliğin erdemi, bireyin kendini tanımasında, okuyup gözlemesinde, düşünmesinde araştırmasında, üretmesinde ve uygar bir insan olarak yaşamasında aramak gerek. Bilim ve onun yaratıları olan bilimsel eserler ve sanat halkın ulaşmasına uzaksa ve halk bunlara ulaşamıyor ya da ulaşmakta güçlük çekiyorsa gelişmişliğin ölçüsü daha da netleşmektedir. Bilgiyi ezberletip sınavlarla bu ezber bilgiyi geri istemek ve notlandırmak statik bir kısır döngüdür. Müzik eğitiminin eğitsel işlevi; bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sezışsel iz bırakıyorsa bireysel, bu izleri farklı kişilerle paylaşıyorsa toplumsal, bu yaygınlık üretim ve tüketim etkileşiminin dengesini sağlıyorsa ekonomik içerik taşımaktadır.

Her yıl bir çok müzik öğretmeni mezun ediyoruz. Öğretmenlik hakkını kazanan meslektaşlarımızın çok küçük bir yüzdesinin atamalarının gerçekleşmesi, atanmaların mesleki yaşamın pratiği içinde karşılaşıp yaşayacağı sorunları, aldıkları eğitimin yeterliliği açısından neden ve sonuçlarıyla ortaya koymamız gerekmektedir. Ulusal kültürü geliştiren, evrensel, laik, cumhuriyetçi, yaratıcı, özgür düşünceli bireyleri yetiştirecek eğitim politikaları ile kişilikli, nitelikli, bütünsel kalkınmayı benimsemiş insan gücüne inanan öğretmenler özerk eğitim kurumlarında yetiştirilmeli, tüm öğretim aşamaları birbirini bütünler halde tüm bilim ve sanat dalları özendirilmelidir. Öğretim programları ve ders kitapları da bilimsel, evrensel ölçütlerde demokratik, özgürlükçü, yaratıcılığı önceleyen anlayışa uygun olmalıdır.

III. TÜRKİYE'DE MÜZİK EĞİTİMİNİN GENEL SORUNLARI

Güzelliklerini paylaşacağımız, sorumluluklarını üstleneceğimiz, kaliteli birlikteliklerin yaşanması aydınlıklarını, bugünkü sorunlarımızın yüzdelik açısından maksimumunu oluşturan toplam yük sadece eğitim sistemimizden kaynaklanmamaktadır. Sistemin genel bozukluğu yerel ve özel sorunlarla birleşince haliyle eğitimi de içine almakta, sorunlar çözümlenemediği için de kangren haline dönüşmektedir. Eğitim sistemimizin “doğru budur” dayatması gerçek yaşamda yanlışlandığından, düşünme alışkanlığı veremediğini görmekteyiz.

Müzik eğitimimizin ve genel eğitim sistemimizin öncül sorunu; genel eğitimde yurttaş yetiştirememesi ve dolayısıyla ulus kimliğinde vatandaşlık yerine, bizim dışımızdakilere düşmanlığı, müzik eğitiminde ise “bizim olanı” küçümsemeyi körüklemektedir. İkinci sorun; din eğitiminin zorunluluğu ve sorunluluğudur. Müzik dersinin tüm eğitimsel süreç içinde din dersinden bile az olmasıdır. Üçüncü sorun; Sistemin ezberci, dayatmacı olmasıdır. Dördüncü sorun; Öğrencilere özgürlük alanı ve ortamı yaratmayan, yaratıcılığı önemlemeden, kendilerini geliştirmede yavaş kalan öğretmen yetiştirme sistemimizdir.

Okulun bozan değil yapısal düzenlemeleri kılıgılayan, öğreten, eğiten, geliştiren, aydınlatan bir sürecin kurumu olduğu bilinci; nitelikli ve yeterli bir müzik, resim, felsefe ve beden eğitimi dersleriyle yaşamsal önem kazanacaktır. Yetenek, genetik ve vahiy yoluyla ilahi bir bağış değil; insanın kendini, yaşadığı toplumu buluş, yaratış, dönüştürüş ve aydınlatış olgusudur. Herkesin bir şeyler istediği toplumumuzda düşünsel, eylemsel ve söylemsel dayanakları ile her şeyi devletten bekleme dürtüsü toplumun ansal ikliminin geneline egemen oluşu cumhuriyetimizi kuranların düşünüp uygulamak istedikleri sınıfsız, ayrıcalıksız kaynaşmış bir ulus olma bilinci ile örtüşmemektedir. Sloganların ve köhneliklerin ardına sığınarak sarf edilmiş söylemlerin ve eylemlerin gerçek olmaması, eğitimi de hukuk alanını da algılayamamamızdır.

IV. MÜZİK EĞİTİMİMİZDE UYGULAMAYA İLİŞKİN SORUNLAR

Uygulama sorunlarını iki maddeyle irdelediğimizde; bunlardan birincisi: Dört yıllık süreç içerisinde her yıl zorunlu olarak okutulan EBB kodlu dersler Müzik Eğitimi bölümlerinde öğrenciler tarafından önemsenmemektedir. Derslerin not açısından başarıliliği ezber veya farklı yollardan gerçekleşmektedir.

İkincisi de; çalgı derslerinin içeriğinin sanatçı yetiştirme temeli alınarak işlenmesidir. Çalgısı iyi olan öğrencilerin öğretmen olduklarında çalgılarından uzaklaşıp soğumaları, bu soğumaların temelinde de mesleki yaşamının pratiğinde aktarmak zorunda olduğu müfredata uyma ve yetiştirme sorunudur.

Ülke gerçeklerimiz açısından daha ilköğretimin 1. Kademesinde nitelikli ve gerektiği kadar müzik dersi işlenilmeden, 6.,7.,8. sınıflarda müzik öğretmeni ile karşılaşan öğrenci, öğretmenin yöntem ve tekniklerinden ürkmesi veya öğrencinin derse duyuşsal duyarlılığını sağlayamamasından günümüzün müziksel kaotik ortamı kendiliğinden yaratılmış olmaktadır. Dolayısıyla öğretmen yetiştirmedeki amaç ve onun uygulanmasında anlamlı bir örtüşme sağlanamamaktadır. Öğrenim çağındaki her birey hangi tür yetenek veya özüre sahip olursa olsun müziği öğrenme ve yaşama zorunluluğu insanlığının temel hakkı olmalıdır. 1924'ten günümüze daha nitelikli müzik öğretmeni yetiştirme süreci bir çok değişikliklerle süregelmiş, dolayısıyla her aşamada süre de gidecektir. Bir piramide benzetilen toplumun tabanından tavanına kültürel ve entelektüel düzeyin tavana sıkışması ve bu tavanı oluşturanları gelişmiş kentlerimizin nispeten istenilen boyutta olması, tabana yayılamaması paradoksunu olumlulaştırmak gerekmektedir.

Gerek öğretmen yetiştirme, gerek öğrenci eğitimi, gerekse de müzik eğitimi açısından taklitçiliğimiz iki varsayım içermektedir. Birincisi; özgün olamayışımız. Yani eğitim çevremizi oluşturan unsurları bizzat kendimiz yaratamadığımız için eğitsel müzik kültürümüzü özgünleştirememek. İkincisi; etkilenmedeki hızımız. Yani günümüz teknolojisinin sunduklarıyla eğitsel ve toplumsal kültürümüzün , başka kültürlerden çabucak etkilenmesidir. Etkileşmenin fazlaşması yozlaşmayı daha da kolaylaştırmaktadır. Yozlaşma limitinin düşüklüğü veya yüksekliği etkilenmenin de asgarisine ve azamisine bağlıdır.

Bu varsayımlardan hareketle genelde sanat, özelde müzik eğitimimiz özgünlüğü açısından lokal kalmakta etkilenmedeki akıl almaz hızımızın azamisi açısından da evrensel ve olması gereken boyutları aşmaktadır.

V. ÇAĞDAŞ BİR MÜZİK EĞİTİMİNE DOĞRU: ÖNERİLER

Müzik eğitimi bölümleri ülkemizin müzik öğretmenini yetiştiren kurumlarıdır. Amacı öğrencilere müziğin doğasındaki nitelikleri diliyle söyleme, çalma yorumlama, yordama, çoksesli düşünme dallarında tikelde müzik tümelde sanat eğitimi vermesidir. Bireyin ansal, tinsel, toplumsal, düşünsel ve evrensel gelişimine etki etmesidir. Bu bağlamda müzik öğretmeni yetiştirme konusunda gözlemlediğim sorunlar ve çözüm önerilerim şunlardır.

- *Sanatçı mı öğretmen mi sorunu:* Sınavla seçilen öğrenciler öğretmen olma bilinci ile yetiştirilmeli, yeterli pedagojik formasyon dersleri ile yeterince desteklenmelidir. Eğitsel müzik ağırlıklı uygulamaları ile de pekiştirilmelidir. Uygulamada görülen aksaklıklar tartışılmalıdır.
- *Yöntem ve süre sorunu:* Tüm eğitim ve müzik öğretim yöntemleri ile birlikte uygulamaya ağırlık verilmeli, toplam süre 4 yıldan 6 yıla çıkarılmalıdır. İlköğretimin ve ortaöğretimin tüm kademelerinde müzik dersleri haftada iki saate çıkarılmalı ve dersler müzik öğretmenleri tarafından işlenmelidir.
- *Batı mı Doğu mu sorunu:* Yerelden evrensele ulaşan eğitim ve dolayısıyla okul müzikleri ile okul müziğimizin çoksenslendirimine dayalı aktarımları ile gerçekleştirilen özgün Türk eğitim müziği eğitimi ve öğretimi gerçekleştirilmelidir.
- *Okul, Oda, Çalgı ve Kitap sorunu:* Her üniversiteye bir bölüm açmak değil, toplumun gereksinim duyduğu oranda müzik öğretmeni yetiştirecek sayıda ve yerde okul açılmalı. Tüm donanımları ile (müzik ve dinleme, çalışma odaları, tüm çalgılarıyla.) eğitmen eksikliği giderilmiş, çağdaş bir anlayışla programları hazırlanmış okullar olmalı. Çağdaş Türk eğitim müziğine ilişkin kitaplar bastırılmalıdır.
- *İdareci ve Para sorunu:* Okul yöneticilerinin sanat eğitimi öğretmenlerine ve derslerine olan yaklaşımlarını düzeltmeleri gerekir. Öğretmenlerin ve okulların ekonomik durumları düzeltilmeli, sendikal örgütlenmeleri sağlanmalıdır.
- *Akreditasyon ve Etkileşimli İletişim:* Şu anda müzik eğitimi veren bölümlerimizin birbirleriyle olan eğitsel- öğretsel ve diğer eksikliklerin giderilmesi, periyodik süreçlerle (binal olabilir) MEB ile ortak olarak öğretmenlere hizmet - içi kurs ve seminer çalışmaları düzenlenmelidir.
- *Medya sorunu:* MEB, Üniversite, TRT ve ilgili kuruluşlarla işbirliği ile okusal görsel ve işitsel araçlardan nitelikli müziklerin Yayınlanması sağlanmalıdır. Öğretmenler, öğrencilerini nitelikli programları izleme ve dinlemeye yönlendirmelidir.

SONUÇ

Bilimsel ve teknolojik devrimin ivmesine ayak uyduramayan toplumların değişimlere bilinçli olarak katılamamasından ötürü, ithal yoluyla yaşama katılan bilim ve teknolojiye yaklaşım, “vay be, elin oğlu yapıyor” dedirtmekten başka bir tepkiyi doğurtmamaktadır.

Geçmişin emek, günümüzün teknoloji yoğun birikimleri yaşamın kolaylaştırılması ve anlamlandırılması adına sevindirici, sanatsal yaratıcılık ve eğitsel davranış açısından düşündürücüdür. Toplumsal gelişmişliğin önceliği kişi başına düşen gayri safi milli hasılanın yüksekliği ile ölçülse de toplumu oluşturan bireylerin yetiştirilmesi, toplumsallaştırılması için halkın eğitimi ve eğitimin niteliğinin artırılması açısından önemi daha büyüktür. Yetiştirdiğimiz müzik öğretmenlerinin metafizik ve değer yargısal yaklaşımları baskın olduğundan bilimsel ve olgusal olmayı içselleştirmemektedirler. Tek tip ve tek tür dayatması öğrenci merkezliliği olanaklı kılmamaktadır. Pedagojik ve bilgisel yetersizliklerinden olsa gerek öğretimin önceliğini disiplinde arayıp, yöntemleri farklılaştıramadıkları gözlenmektedir. Tartışma ve tartışırma geleneği yaratmadığımızdan öğrencilerimizin ilk yakınması “konuşamıyoruz” olmakta, konuşma olanağı sunulduğunda da ifade etme yeteneklerinin yetersizliği hemen görülmektedir.

Eğitimciler eğitimde başarıyı, duyguların kontrol edilebilmesine bağlamaktadırlar. Eğitim bir anlamda bireyin kendi kendini kontrol edebilmesidir. Ortamını, sürecini ve enerjisini sürekli ve disiplinli olarak kontrol ederek, ev, okul ve çevre ortamında ne için okuyup araştırıp çalışması gerektiğini sorgulayıp eylemleştirmelidir. Hedefe ulaşılacak süreç içinde, kendisine gerekli olan bilginin, eylemin işlenilebilirliğini yaşamsallaştırarak bulunduğu ortamda ve süreçteki eylemlerinde enerjisini dengeli ve yeterli kullanarak duygusal, devinışsel ve bilişsel zekasını kontrol etmeleri istenmektedir. Öğrenci ve öğretmen kendilerine sunulan eğitsel, öğretsel fırsatları (formal) ve rastlantısallıkları (informal) kontrol edip yaşamsallaştırmalıdır. Eğitim aldığı süreçte elde edeceği bilgi, tutum ve beceriler kontrol edildikçe anımsanacak, tekrar edildikçe kalıcı bir öğrenme ve kendini bulup yaratma süreci oluşturulabilecektir. Öğretmenin altyapısı, eğitim sürecinde aldığı bilgi, beceri ve tutumları damıtarak eleştirel bir eytişimle kültürel bir yeterlilik sağlamalıdır. Bilgisini yaşama ve yaşadığı toplumun gelişim sürecine yararlı kılacak şekilde dönüştüreceği etkinliklerle yaşamsallaştırmalıdır. Aktarılan bilgilerin neye yaradıklarının, neden gereksinildiğinin, yaşantı ve sorunlarımıza nasıl uygulanacağıın sorgulamasını yapmadan dikte edişimiz ezberletme eylemi olmaktadır. Öğretmen adayının ezberleme deneyimi tartışmayı olanaklı kılmadığından aldığı eğitimi uygulaması sonucu, gereksinimlere yönelik uygun bir öğretim yönteminin de gelişmemesine neden olmaktadır.

Müzik öğretmeni yetiştirme uğraşısı içinde olan bizler kendimizi yenilemek, geliştirmek ve yetiştirmek zorundayız. Hedeflerimizi ve beklediğimiz hedef davranışların olabilirlikleri üzerine programların gereksindirdiği anlayışları, materyalleri güncellemeliyiz. Bu tür bilimsel etkinlikleri daha geniş katılımlı olarak gerçekleştirmeliyiz. Bakanlık ve üniversiteler bu konudaki duyarlılıklarını göstermelidirler. Yapılan yanlışlar için sorguladığımız eylem ve söylemleri içeren kongreler,

sempozyumlar, bilimin nesnel yol göstericiliğinde sanatın doğayı, düşünceyi yeniden dönüştürmesi ve oluşturmasının yaratıcılığında aydınlanmanın filizlendiği, olumsuzlukların ve paradoksların olumlandırılıp diyalektik doğruların egemenliğinde ulusal bağımsızlığımızın onuruyla yaşadığımız “düşü yazmalarımız” gerçek olsun. Yetkileri büyük, etkileri küçük insanların eylemsel ve söylemsel nakaratları ile usançlılığımız son olsun. Yoksa “düşeyazarız.”

KAYNAKLAR:

- ŞENGÖR, A. M. C.: “Araştırmacı ve Öğretmen” **Cumhuriyet Bilim Teknik** (10.06.2000).
- ATABEK, Erdal; “Öğrenmeyi Neden Öğrenemiyoruz?..” **Cumhuriyet Bilim Teknik** (16.09.2002).
- ATABEK, Erdal; “Eğitimden Ne Bekliyoruz?..” **Cumhuriyet Bilim Teknik** (03.09.2001).
- KURDAKUL, Şükran; “Emperyalist Kültür Kuşatmasına Karşı” **Cumhuriyet** (03.07.2000).
- UÇAN, Ali; **Müzik Eğitimi**, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yay., 1997.
- UÇAN, Ali; **İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yay., 1996.
- SAY, Ahmet; **Müzik Öğretimi** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yay., 1996.
- SAY, Ahmet; **Müzik Öğretimi** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yay. 2001.
- SUN, Muammer – KOTOĞLU, Murat; **Türkiye'nin Kültür Tiyatro Sorunları** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yay., 1993.
- OKYAY, Erdoğan; **Cevat Memduh Altar Müzik Eğitiminin Şovalyesi** Ankara: Sevdâ Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.
- KONGAR, Emre; **Kültür Üzerine** İstanbul: Remzi Kitabevi 1993.
- FENMEN, Mithat; **Müzikçinin El Kitabı** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yay., 1997.
- UÇAN, Ali- YILDIZ, Gökay- BAYRAKTAR, Ertuğrul; **İlköğretimde Müzik Öğretimi** Burdur: Modül 9 1999.
- **İlköğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programı** Ankara: MEB Basımevi 1994
- OĞUZ, Orhan- OKTAY, Ayla- AYHAN, Halis (Ed.); **21.Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi**; İstanbul: Sedar Eğitim Araştırma Yay., 2001.
- **Cumhuriyetin Sesleri**; İstanbul: Tarih Vakfı Yay., 1999.
ERDOĞAN, İrfan; **Yeni bir Binyıla Doğru TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ Sorunlar ve Çözümler**; İstanbul: Si